

II. МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ФОНЕТИКИ, ЛЕКСИКИ І ГРАФІКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

УДК 811.16'341,36

МЕТОДИЧНИЙ СТАТУС НАВЧАЛЬНИХ СЛОВНИКІВ У ВИКЛАДАННІ СЛОВ'ЯНСЬКИХ МОВ ЯК ІНОЗЕМНИХ

Людмила Васильєва

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра слов'янської філології,
вул. Університетська, 1, кімн. 324, 79000, Львів, Україна,
тел.: +380322394770,
ел. пошта: milav2000@yahoo.com*

У статті йдеться про навчальні тематичні словники як засоби навчання іноземної мови, які через відповідну організацію лексики можна підвести під вимоги комунікативного методу. Їх специфіка передбачає співіснування системного опису лексичного рівня чи його фрагментів з орієнтацією на навчання різних видів мовленнєвої діяльності. Представлено українсько-сербський та українсько-словенський тематичні словники.

Ключові слова: навчальний словник, тематичний словник, укладання словників, організація лексики, українсько-сербський / словенський тематичний словник.

Процес укладання словників є одним з давніх видів філологічної діяльності, проте з перебігом часу їхня структура, способи укладання вдосконалювалися, постійно висувалися нові вимоги до поєднання теоретичних висновків та їх практичного застосування. У наш час словники відіграють велику роль не тільки в міжособистісному спілкуванні, але й у міждержавній політичній та діловій комунікації. Ефективними вони є і для процесу вивчення будь-якої мови. Зважаючи на це, мета цієї статті – представити методичний статус словників у навчальному процесі, пов'язаному з викладанням іноземної слов'янської мови, та продемонструвати широкому методичному загалові в Україні вже частково реалізований міжкафедральний проект з укладання перекладних тематичних навчальних словників, презентувати два тематичні словники: «Українсько-сербський тематичний словник»¹ та «Українсько-словенський тематичний словник»², які рекомендовала до друку 2013 року та 2015 року Вчена рада Львівського національного університету імені Івана Франка.

Провідне значення лексики в засвоєнні іноземної мови не потребує зайвих коментарів, оскільки є загальноновизнаним у методиці викладання, а це зумовлює унікальну роль словників та лексичних посібників як засобів навчання, що пов'язане передусім з певними властивостями лексичного рівня мови. По-перше, цей рівень є центральним у мовній системі, по-друге, однією з головних особливостей лексичного рівня є його мізерна, порівняно з іншими рівнями, структурованість: у лексичній системі правил значно менше, ніж унікальних явищ. Якщо фонетичну, морфологічну,

---

¹ Укладачі Людмила Васильєва та Богдан Сокіл

² Міжнародний колектив авторів: Людмила Васильєва, Яня Волмайер Лубей, Прімож Лубей, Богдан Сокіл

синтаксичну систему можна відобразити у підручниках (навіть для початкового рівня навчання) достатньо повно, то лексичну систему показати в них принципово неможливо. Цим і зумовлена унікальність навчальних словників.

Крім того, навчальні словники належать до тих засобів навчання, які можна найвідповідніше підвести під вимоги комунікативного методу, оскільки вони дають змогу органічно поєднати власне комунікативну та системно-мовну роботу. Іншими словами, специфіка таких словників та посібників передбачає співіснування системного опису окремого мовного (лексичного) рівня чи його фрагментів з орієнтацією на навчання різних видів мовленнєвої діяльності: рецептивних, продуктивних, рецептивно-продуктивних.

Вивчення системної організації лексики показує, що вона не є чітко впорядкованою системою одиниць. Її утворюють підсистеми: розподіл слів за гіперо-гіпонімічними ієрархіями, предметно-тематичними і лексико-семантичними групами, синонімічними рядами і антонімічними парами, польове моделювання лексики, виділення словотвірних гнізд, вивчення лексичних одиниць з погляду їх багатозначності, що відображає той чи інший аспект лексичної системи, але не охоплює її в цілому. В ідеалі адекватний лексикографічний опис повинен бути спрямованим на створення загальної картини лексичної підсистеми через синтезування різноманітної інформації про системні зв'язки, що існують між її елементами та всередині цих елементів. Таким чином, кожну лексичну одиницю варто показувати не ізольовано, а в усьому різноманітті зв'язків і відношень з іншими одиницями.

Питання про те, яким чином варто розміщувати і групувати слова в словнику, має тривалу історію. Ця проблема виникла спочатку у філософів. Наприклад, Г. Лейбніц на початку XVIII ст. розмірковував над тим, як слід розташувати одиниці реєстру слів – за алфавітом, чи «за природою самих слів», відповідно до «класифікації речей». Філософ уважав, що для «громадянського вживання» слова зручніше розташовувати за алфавітом, тоді як для «філософського розуміння» їх доцільно розміщати «за ідеями» [цит за: 3 : 36]. У цих міркуваннях Г. Лейбніца натрапляємо на зіткнення двох фундаментальних принципів лексикографії: принципу зручності, представленого алфавітними словниками, і принципу науковості, зумовленого бажанням зрозуміти взаємодію слів і відобразити цю взаємодію лексикографічними методами (на цьому принципі будуються тематичні, ідеографічні, гніздові тлумачні словники).

Дискусії з цього питання то вщухають, то спалахують з новою силою. Це приводить до того, що однозначного вирішення проблеми розташування одиниць реєстру слів на сьогодні немає. Прихильники алфавітних, тематичних, ідеографічних, гніздових словників наводять переконливі докази щодо обґрунтування своїх поглядів на зазначену проблему. Порівнюємо деякі з них.

Традиційним та найбільш поширеним у світовій лексикографії є алфавітне розташування лексичних одиниць. Щоправда, критика цього способу розміщення одиниць словника в багатьох випадках є обґрунтованою. Ще в 60-і рр. XX ст. російський дослідник Ю. Д. Апресян вказав на лінгвістичну беззмістовність традиційного алфавітного способу лексикографічної репрезентації словникового складу, оскільки «розташування слів у алфавітному порядку, що добре обслуговує практичні потреби споживача лексикографічної продукції, не є, звичайно, науково обґрунтованим принципом» [1 : 16]. Таке ж міркування попередньо висловив Х. Касарес, який уважав, що алфавітний принцип організації словника є нічим іншим як «узаконеним безладдям», оскільки він становить випадкове сусідство слів, ніяк не

пов'язаних за змістом [10 : 7]. На «довільність» алфавітного розміщення одиниць словника вказували у вісімдесяті роки дослідники Г. Джексон [20 : 208], Т. Макартур [22 : 147]. Останній писав, що алфавітний словник не створює узагальнюючої картини лексики і не відбиває взаємодії його елементів. У результаті такої інтерпретації словниковий склад мови постає не як підсистема, а як колекція невзаємопов'язаних одиниць.

Альтернативою алфавітної лексикографії є лексикографія тематична та ідеографічна. Прихильники тематичного принципу укладання словників базують свою аргументацію на кількох головних чинниках. По-перше, кожна концептуальна схема, яку складено раціонально, значно ближча до реальної дійсності й до організації ментального лексику, ніж будь-яка алфавітна схема: «...Що б не діяло у нашій свідомості, коли ми впорядковуємо чи підшукуємо необхідні для нас слова, це відбувається не в алфавітній послідовності» [22 : 123]. По-друге, існує певний збіг у поглядах представників класичного, християнського чи раціонального світоглядів стосовно первинних категорій, що лежать в основі систематизування людиною зовнішнього світу, яке відбувається в процесі її пізнавальної діяльності: «Концептуальні схеми, які відрізняються одна від одної залежно від особи-укладача, часу та місця укладання, усе ж, містять важливе тематичне ядро, яке, якщо навіть не є універсальним, усе одно свідчить про спільність інтересів мовних колективів у тематичній лексикографічній традиції» [23 : 161]. По-третє, тематичні, ідеографічні, ідеологічні, аналогічні словники, у яких словникові статті об'єднуються в групи на підставі зрозумілих користувачеві асоціацій і зв'язків, які легко простежити, дають можливість краще зрозуміти системну природу мови в цілому і її лексичну підсистему зокрема. Проте тематичні та ідеографічні словники теж не позбавлені недоліків. Зокрема, йдеться про не вирішену досі проблему подання полісемічних одиниць. Різні значення багатозначного слова найчастіше входять до різних семантичних полів, що робить неможливим повноцінне відображення його внутрішньої структури. Семантична структура слова повинна розчленовуватися на окремі значення, які подаються в різних частинах словника, а система відсилок ускладнює роботу з таким словником, і в більшості випадків – усе одно не відтворює повного обсягу опису багатозначних слів. Крім того, тематичне й ідеографічне моделювання лексичної підсистеми багато в чому є суб'єктивним, оскільки ґрунтується на певній робочій схемі, яку пропонують укладачі таких словників.

І все ж, вивчення слів за певними темами має набагато більший ефект, ніж вивчення окремих, не пов'язаних між собою слів. Отже, тематичний словник стає цінним навчальним посібником. Головною рисою тематичного словника є розташування лексики певної мови за темами з урахуванням навчальної спрямованості. Такий словник, передусім перекладний, наводить тематично об'єднану лексику однієї мови засобами іншої мови. Тематичний словник відповідно до задуму укладачів може мати різний обсяг: великий словник, який включає максимум лексичних одиниць певної мови, або мінімум, в якому наведено найуживанішу лексику. Крім того, тематичний словник є словником активним, оскільки містить комунікативний матеріал і забезпечує одночасне вивчення розмовної мови. Тематичне розташування слів дає можливість вивчати їх системно, що сприяє кращому запам'ятовуванню. Переважна більшість тематичних словників не подає детальної інформації з галузі граматики тощо, оскільки тематичні словники призначені для користувача, який вже має хоча б мінімальні граматичні навички з мови, яку він вивчатиме глибше. Зазначене зумовлює певну кількість різновидів тематичних словників: лексичні мінімуми – великі за

обсягом словники; друковані – комп'ютерні словники; неперекладні – перекладні (одномовні – дво- чи багатомовні) словники; словники, укладені за способом розташування лексики в межах тематичних груп; словники, укладені за рівнями мови, представленими для опрацювання у словнику; ілюстровані – неілюстровані словники.

Доволі поширеним видом тематичного словника в сучасній лексикографії є перекладний (найчастіше двомовний) тематичний навчальний словник, який наводить, як ми вже зазначили попередньо, тематично згруповану лексику однієї мови її відповідниками іншою мовою. Першим таким словником у слов'янській лексикографії був російсько-болгарський тематичний словник («Тематичен руско-български речник»³). Серед відомих новіших лексикографічних праць такого типу зазначимо: «Українсько-польський тематичний словник» / за ред. Я. Рігера, Львів, 2007 р., «Польсько-український словник» І. Кононенко, Варшава, 2010 [13, 21] та інші видання. Щоправда, існують і одномовні тематичні словники, адресовані носіям мови, зокрема, «Систематски речник српскохрватскога језика», Нови Сад, 1980, що містить, як зазначають його автори, доповнений з часу першого видання словника (1940 р.) лексичний матеріал, розподіляючи його за 4 тисячами тематичних розділів [8].

Одним із різновидів тематичного словника є ілюстрований тематичний словник, в якому малюнком наводиться значення слова. Щоправда, такий підхід до подання одиниць у словнику обмежує можливості відбору лексичного матеріалу, оскільки цілком виключає наведення абстрактних понять. Проте малюнки є вдалими засобом унаочнення, що під час вивчення іноземної мови неодмінно дає позитивний результат: існування прямого зв'язку між назвою предмета і його зображенням стимулює розвиток образного мислення користувача. Отже, такий тип словника є вкрай корисним для вивчення конкретної лексики, особливо на початковому етапі навчання іноземної мови. Прикладом його може бути, зокрема, «Obrazkovy slovník slovenčiny» [25].

Оскільки в методиці викладання іноземної мови тематичний принцип навчання лексики є основоположним, то й розділи будь-якого підручника чи навчального посібника є не чим іншим, як тематично зорієнтованим набором лексичного матеріалу. Коли ми говоримо про лінгвокультурологічні основи тематичного принципу навчання лексики, слід брати до уваги поняття певної галузі чи тематичної групи. У лексикографії пропонують кілька варіантів тематичного словника щодо способу розміщення лексичного матеріалу в його тематичних розділах і підрозділах. Найчастіше слова в розділах чи групах розташовані без використання певних принципів або схем – асоціативно, коли попереднє слово ніби потребує подання наступного, розкриваючи тему чи підтему розділу. Можливе розташування лексичного матеріалу і за алфавітним принципом, але подекуди воно шкодить самій суті тематичності словника. Це трапляється у навчальних тематичних словниках, але часто «змушує» авторів відступити від такого принципу наведення слів, пов'язаних асоціативно. Існує варіант розташування словникового матеріалу за частинами мови (ідею розміщення слів у тематичних розділах за належністю до частин мови було запропоновано П. М. Роже у словнику «Тезаурус англійських слів і висловів...», 1855, перевидання: Roget P. M. Roget's Thesaurus of English Words and Phrases. London, 1964)

³ Див. про це детальніше [12]: Костюшко наводить словник, виданий в Софії 1961 р. К. Бабова, А. Въргулева.

[24]. Цей принцип використали укладачі при створенні словників: «Тематичен руско-български речник»⁴ та «Słownik tematyczny języka niemieckiego» [19].

Тематичний принцип організації словникового матеріалу застосовують не лише для лексики, а й у фразеологічних словниках для класифікації словосполучень чи навіть речень. Тематичний поділ фразеологізмів на групи показує її системний характер, дає змогу підійти до вивчення цієї підсистеми комплексно, розкрити варіантність фразеологізмів у певній значеннєвій групі. Таким є «Slovník české frazeologie a idiomatiky» [17], який відрізняється від решти фразеологічних тлумачних словників за розміщенням матеріалу (фразеологізми, об'єднані певним загальним значенням згруповано у більші тематичні розділи), а також доволі близький до нього за способом організації матеріалу «Словарь образных выражений русского языка», тлумачно-тематичний фразеологічний словник, який сприяє засвоєнню матеріалу через приклади вживання фразеологічних одиниць у розмовному мовленні [16]. Зазначені словники є одномовними, і хоча вони мають на меті систематизувати і пояснити значення певних фразеологізмів однієї мови, усе ж можуть використовуватися і у викладанні іноземної на вищих етапах навчання. Проте тематичний принцип трапляється при вивченні фразеології у двомовних словниках, оскільки організація матеріалу з певної теми скеровує користувача до системного вивчення фразеологічного складу цієї мови. Зокрема, так побудовано «Русско-болгарский тематический словарь фразеологизмов» [7] – перекладний тематичний словник фразеологізмів.

Тематичний принцип класифікації матеріалу, як бачимо, доволі зручний і доцільний для комплексного вивчення різних рівнів лексичної підсистеми певної мови. Саме тому сучасна лексикографія, уважаємо, повинна розвивати цей напрям лексикографії, доповнюючи його новими підходами. Особливе значення такі словники, на нашу думку, мають для викладання іноземних слов'янських мов, а передусім мов південнослов'янських, для вивчення яких в Україні на сьогодні майже немає підручників і посібників⁵, через що для викладання часто-густо використовують радянські чи російські видання. З огляду на це стає зрозумілим прагнення працівників двох кафедр Львівського національного університету ім. Івана Франка створити повноцінні навчальні тематичні словники передусім для студентів свого університету⁶,

⁴ Див. про це: [12].

⁵ Лише для викладання хорватської мови на сьогодні в Україні існують повноцінні підручники та посібники [4, 5, 6]. Ще у 90-ті рр. активізувався вихід з друку українсько-західноєвропейських тематичних словників [2,9,11], але беручи до уваги наявність великої кількості перекладних українсько-західноєвропейських та інших типів перекладних словників, де задіяні українська та західноєвропейські мови (зокрема, з другої половини ХХ ст. в українській термінографії з'являється новий тип словника – тлумачно-перекладний, який може бути двомовним, тримовним, та багатомовним, наприклад, «Українсько-російсько-англійсько-німецький тлумачний та перекладний словник термінів ринкової економіки» (за ред. Т. Р. Кияка (2001 р.). Узагалі, тлумачно-перекладний словник є поліфункціональною працею, яка передбачає розв'язання низки проблем: принципи добору реєстрових слів, побудову словникової статті, розмежування значень, принципи визначення термінів, передавання значень термінів однієї мови засобами іншої, розроблення термінів-словосполучень тощо. Прикладом утілення зазначених вище проблем є тримовний тлумачно-перекладний «Словник української біологічної термінології» (відповідальні редактори: академік Д. М. Гродзинський, проф. Л. О. Симоненко, 2012 р.), поява тематичних словників не внесе особливих змін, які були б, очевидно, помітнішими за створення українсько-інослов'янських тематичних словників. Це пояснюємо і не завжди задовільним станом українсько-інослов'янської лексикографії, яка розвивається надзвичайно повільно і представлена у лише у певних випадках одиничними виданнями або не представлена цілком [14].

⁶ 2003 р. у статті О. Костюшко ми прочитали, що на кафедрі слов'янської філології Львівського університету імені Івана Франка розроблено проект з укладання «Українсько-болгарського тематичного

для чого було здійснено проект з укладання «Українсько-сербського» та «Українсько-словенського» тематичних словників.

Словники розраховані насамперед на студентів вищих навчальних закладів, але їх можна використовувати для слухачів мовних курсів, а також самостійного вивчення лексики розмовної української та сербської чи словенської мов. Він може стати в пригоді і туристам. Головне його призначення – сприяти опрацюванню конкретних важливих для повсякденного спілкування тем, а також тем, пов'язаних із загальними проблемами професійної комунікації. Він допоможе освоїти розмовну мову в низці різних галузей. Перевагу в тематичному словнику надано загальноповсякденній лексиці. Лексичний матеріал включає найважливіші сфери: побут, освіта, наука (зокрема інформатика, географія, точні, природничі та гуманітарні науки). Принагідно зазначимо, що сьогодні в Україні немає жодного двомовного українсько-сербського, а також українсько-словенського словника, то ж автори повинні були керувались передусім вимогами до укладання коротких двомовних словників інших мов. До роботи було залучено весь можливий арсенал тлумачних словників української, сербської, словенської мов та комп'ютерний варіант «Словники України» Інституту мовно-інформаційних досліджень [15]. На сьогодні це перша спроба двомовного українсько-сербського та українсько-словенського лексикографічних видань, які будуть, автори впевнені, корисним для усіх зацікавлених цими мовами осіб.

Реєстр словника укладено українською мовою за тематичним принципом. Ми дійшли висновку, що мінімальною одиницею тематичного розподілу лексики у словнику має бути не лексична одиниця, а лексико-семантичний варіант. Нерідко траплялися випадки, коли слово має кілька значень, які є достатньо віддаленими одне від одного і входять до складу кількох тематичних груп. Більше того, часом йдеться про належність лексико-семантичних варіантів до різних сфер, у тому числі наукових. Наприклад, слово *тіло* (організм людини в цілому) належить і до тематичної групи «Людина», і до тематичної підгрупи «Рідини й тверді тіла», яка є частиною групи «Фізика» тощо⁷, напр.:

тіло	telo, snov (матерія)
аморфне ~	amorfná snov
анізотропне ~	anizotropne snov
ізотропне ~	izotropna snov

Слова в межах певних підгруп лексики розташовано в алфавітному порядку, винятки і відмови від цього принципу трапляються у наведених слів, пов'язаних асоціативно. Наприклад, у тематичній групі «Механіка рідин і газів» чи підгрупі «Дні тижня (Dnevi v tednu)» маємо такі відступи:

динаміка	dinamika
статика	statika
рух ідеальної рідини	gibanje idealne tekočine
рух в'язкої рідини	viskoznost tekočin
Тертя	trenje

словника». Цей «словник, відображаючи нові процеси в усіх сферах суспільного життя, має на меті заповнити прогалину в українсько-болгарській лексикографії, оскільки наявне видання [О. Костюшко, очевидно, мала на увазі словник кийського автора: *Потпенко К. К.* Українсько-болгарський словник. Київ, 2001] не задовольняє потреб користувачів української і болгарської мов». Див. про це: [12]. Щоправда за понад 10 років цей проект на кафедрі слов'янської філології ЛНУ імені Івана Франка так і не реалізовано.

⁷ Тут і далі приклади наводимо за «Українсько-словенським тематичним словником».

~	~
поне́ділок	ponedeljek
поне́ділковий	ponedeljkov
вівто́рок	torek
вівто́рковий	torkov
середа́	sreda
четве́р	četrtek
п'я́тниця	petek
субо́та	sobota
субо́тній	sobotni
неді́ля	nedelja
неді́льний	nedeljski
де́нь	dan
ті́ждень	teden

У розробці структури словника автори керувалися потребами українських та сербських / словенських користувачів. Він не містить посилань, матеріал згруповано у дві колонки відповідно до заголовків та підзаголовків певної лексичної теми, повний перелік яких зазначено у змісті покажчика. Переважна більшість тем та підтем завершується дієслівними словосполученнями з іменниками з відповідним до мовної норми керуванням. Наведене керування дієслів уможливило правильність практичної комунікації. При укладанні словників авторам доводилося враховувати характерні мовні особливості як українців, так сербів і словенців. Їх особливо наочно ілюструють нетрадиційні для таких різновидів словників рубрики, подання низки географічних найменувань, а також найменування мешканців українських, словенських чи сербських міст. Таких назв користувач не знайде навіть у солідних за розміром лексикографічних виданнях:

Дніпропетро́вськ	Dnepropetrovsk
дніпропетро́вець	Dnepropetrovčan
дніпропетро́вка	Dnepropetrovčanka
Велене́	Velenje
вельне́чанин	Velenjčan
вельне́чанка	Velenjčanka
вельне́чани	Velenjčani

Крім того, лексичний матеріал словника, який містить найуживанішу лексику великої кількості спеціальних сфер, придатний для перекладу українських та сербських / словенських текстів із застосуванням комп'ютера. Електронна версія дає змогу відшукати потрібне слово у відповідному лексичному оточенні.

Проте кожен з двох проектів має і свою специфіку. Зокрема, через певні особливості способів творення слів у словенській мові до деяких назв професій, спортсменів, представників та діячів політичних чи інших течій, напрямів тощо у словенській частині словника подано їх відповідники для осіб жіночої статі. Через особливості системи акцентуації у словенській частині словника вказано лише місце наголосу.

Зміни в реєстрі другого словника зумовлені постійними зрушеннями в суспільному житті, які відразу ж знаходять своє відображення в мові, а особливо в лексичній підсистемі. Наприклад, відійшли в минуле і вийшли з активного вживання, зокрема в галузі інформатики, слова *дискета*, *сідірóm* тощо, які є в українсько-

сербському словнику. Від цих слів з огляду на їхню пасивізацію автори були змушені відмовились в українсько-словенському словнику.

Отже, сьогодні проблема створення українсько-інослов'янських словників (особливо, коли друга частина словника становить якусь південнослов'янську мову) актуальна, оскільки їх можна використати і як звичайний перекладний словник, і як навчальний посібник з лексики певної мови, що, сподіваємось, сприятиме розвитку українсько-інослов'янської навчальної лексикографії та лексикографії загалом та приверне увагу до проекту викладачів західнослов'янських мов, а можливо, і східнослов'янських, зокрема, білоруської, вивчення якої плавно припинили на кафедрі слов'янської філології.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Апресян Ю. Д.* Экспериментальное исследование семантики русского глагола / Ю. Д. Апресян. – Москва : Наука, 1967. – 251 с.
2. *Богущий К.* Українсько-англійський тематичний словник. – Київ, 2001 – 484 с.
3. *Будагов Р. А.* Толковые словари в национальной культуре народов. – М. : Изд-во МГУ, 1989. – 151 с.
4. *Васильєва Л.* Хорватська мова для українців : підручник / Л. Васильєва, Д. Пешорда. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2000. – 238 с.
5. *Васильєва Л.* Хорватська мова : підручник /Л. Васильєва, Д. Пешорда. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2007. – 312 с.
6. *Васильєва Л.* Хорватська мова : зб. вправ / Л. Васильєва, Д. Пешорда. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2007. – 128 с.
7. *Влахов С.* Русско-болгарский тематический словарь фразеологизмов / [под. ред. С. Влахова]. – В.-Тырново, 1994. – 272 с.
8. *Јовакович Р.* Систематски речник српскохрватскога језика / [аут. Р. Јовакович Л. Атанацкович]. – Нови Сад : Матица српска, 1980. – 1416 с.
9. *Карпусь А.* Базовий тематичний німецько-український словник / [укл. Б. Карпусь, О. Кудіна]. – Київ : Ленвіт, 1998. –169 с.
10. *Касарес Х.* Введение в современную лексикографию / Х. Касарес. – Москва : Изд-во иностр. лит., 1958. – 354 с.
11. *Корбозерова Н.* Базовий тематичний словник з іспанської мови / [укл. Н. Корбозерова]. – Київ : Ленвіт, 1999. – 128 с.
12. *Костюшко О.* Тематичні словники у сучасній слов'янській лексикографії / О. Костюшко // Проблеми слов'язнавства. – 2003. – Вип. 53. – С. 271–280. *Рігер Я.* Українсько-польський тематичний словник / [за ред. Я. Рігера]. – Львів : Вид-во УКУ, 2007. – 703 с.
13. *Симоненко Л. О.* Основні напрямки розвитку сучасної української термінографії / Л.О. Симоненко // MEGALING'2013. – Режим доступу: <http://megaling.ulif.org.ua/tezi-2013-rik/simonenko-1-o-osnovni-napryamki-rozvitku-suchasnoyi-ukrayinskoyi-terminografii.html>
14. *Словники України. Версія 1.04.* / [Національна академія наук України] Інститут мовно-інформаційних досліджень. – Київ, 2004. На диску.
15. *Телия В.* Словарь образных выражений русского языка/ [Авт.-сост. Т. С. Аристова, М. Л. Ковшова, Е.А. Рысева, В. Н. Телия, И. Н. Черкасова / Под ред. В. Н. Телия]. – Москва, 1995. –366 с.
16. *Čermak Fr., Hronek J., Machač J. a kol.* Slovník česke frazeologie a idiomatiky / [Fr. Čermak, J. Hronek, J. Machač a kol.]. D.1–4. – Praha : Academia , 1983–1994. – 1267 s.
17. *Daković S.* Słowniki tematyczne w Polsce, Serbii i Chorwacji / Sybilla Daković. – Режим доступу: <http://www.suedslavistik-online.de/03/dakovic.pdf>. – 20 с.
18. *Hatała G.* Słownik tematyczny języka niemieckiego/ [G. Hatała, M. Bielicka]. – Zielona Góra : Kanion, 1996. – 254 с.
19. *Jackson H.* Words and their meaning / H. Jackson. – London, New York : Longman, 1988. – 279 p.

20. *Kononenko I.* Słownik tematyczny polsko-ukraiński / [укл. I. Кононенко]. – Warszawa : Wydawnictwo naukowe PWN, 2010. – 452 s.
21. *McArthur T.* Worlds of reference: Lexicography, learning and language from the clay tablet to the computer / T. McArthur. – Cambridge etc.: Cambridge univ. press, 1986. – 230 p.
22. *McArthur T.* Thematic lexicography // The history of lexicography: Papers from the Dictionary research centre seminar at Exeter, March 1986 / Ed. By R.R.K.Hartmann. – Amsterdam, Philadelphia: Benjamins, 1986. – P. 157–166.
23. *Roget P. M.* Thesaurus of English words and phrases classified so as to facilitate the expression of ideas and assist in literary composition / [укл. P. M. Roget]. – London, 1852. – 273 p.
24. *Škvareninova O.* Obrazkovy slovník slovenčiny / [укл. O. Škvareninová]. – Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1997. – 239 s.
25. *Zgusta L.* Manual of lexicography / L. Zgusta. – Praha : Academia, 1971. – 360 p.

Стаття надійшла до редакції 28.02.2015
доопрацьована 06.03.2015
прийнята до друку 23.03.2015

THE QUESTION OF THE METHODOICAL STATUS OF TEACHING DICTIONARIES IN FOREIGN SLAVONIC LANGUAGE TEACHING

Liudmyla Vasylieva

*Ivan Franko Lviv National University,
Department of Slavic Philology,
Universytetska st., 1, 79000 Lviv, Ukraine
phone: (0038 032) 239 47 70,
e-mail: slavia@hn.franko.lviv.ua*

The article deals with educational thematic dictionaries as a means of learning a foreign language, describes the most important features of the thematic dictionaries and its variants, illustrated by the thematic dictionaries and presents a Ukrainian-Serbian and Ukrainian-Slovenian thematic dictionaries.

Bilingual thematic dictionaries in recent years become increasingly popular for foreign language learning. The proposed Ukrainian-Serbian and Ukrainian-Slovenian Dictionaries contain around ten thousand words and phrases. The dictionaries are intended for students and senior high school students with a variety of language courses, but they are also suitable for independent learning vocabulary, Ukrainian and Serbian / Slovenian languages for those who are interested in languages, they are also useful for tourists. The primary purpose of the dictionaries is to help rework topics relevant to everyday communication, as well as topics related to general problems of professional communication. Thematic dictionaries can help you conquer the conversation for various situations.

Dictionaries contain the text of the most important scopes of speaking situations, education, science, as well as computer technology, geography, exacting, natural sciences and the humanities. The advantage of thematic dictionaries has a general vocabulary.

In designing the structure of the dictionaries authors were guided by the needs of Ukrainian and Serbian / Slovenian users. The dictionaries have a double, a simple structure, without notes, the material is arranged in two columns, in accordance with title and subtitle.

Lexical material is suitable for the dictionaries translation of Ukrainian and Serbian/ Slovenian texts using a computer. The electronic version gives the possibility to search words in the appropriate verbal context.

List dictionaries are compiled using the thematic legality words in the subgroups are arranged in alphabetical order.

Key words: teaching dictionary, thematic dictionary, laying dictionaries, organization vocabulary, Ukrainian-Serbian and Ukrainian-Slovenian dictionaries.